

Miskolci Egyetem
Bartók Béla Zeneművészeti Intézet

Portfólió

Konzulens Tanár:

Pappné dr. Schmiedt Annamária
Főiskolai tanár

Készítette:

Eperjesi Erika
zenetanár mesterszak (MA60)
magánének szak

Miskolc

2016

Tartalomjegyzék

Bevezetés	2
1. A tanuló személyiségének fejlesztése	3
2. A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése	7
3. A pedagógiai folyamat tervezése	10
3.1. Helyi tanterv, pedagógiai program ismertetése reflexióval	
4. A tanulók műveltségének, készségeinek fejlesztése a tudás felhasználásával	18
4.1. Montágh Imre- Tiszta beszéd c. kötetének recenziója	
5. Az egész életen át tartó tanulást megalapozó kompetenciák fejlesztése	22
5.1. Az információs és kommunikációs technológia alkalmazásának bizonyítékai	
6. A tanulási folyamat szervezése és irányítása	25
6.1. Saját tematikus terv	
7. A pedagógiai értékelés változatos eszközeinek alkalmazása	31
7.1. Belső szaktárgyi értékelés	
8. Szakmai együttműködés és kommunikáció	36
9. Önművelés, elkötelezettség a szakmai fejlődésre	39
Irodalomjegyzék	42

BEVEZETÉS

Az általam készített portfóliót az eddigi tanári és művészi tapasztalataim, képviselői munkám, valamint a mesterképzés alatt tanult pedagógiai és pszichológiai ismereteim alapján állítottam össze. Pályámat magánének tanárként kezdtem, majd a Miskolci Nemzeti Színház művészeként folytattam. 2010-től Miskolc Megyei Jogú Város Közgyűlésének képviselői tagja lettem.

Portfólióm első fejezetében egy 25 éves fiatalember énekóráját elemzem. A második részben az "Operácskák" koncertsorozatot mutatom be, közösségfejlesztő programként. A harmadik fejezetben, az Egressy Béni - Erkel Ferenc AMI helyi tantervét vetem össze a 27/1998(VI.10)MKM rendeletben leírtakkal.

A negyedik részben Montágh Imre: Tiszta Beszéd című kötetét ismertetem. Ezután az IKT eszközök használatát mutatom be, melyek kritikus és etikus alkalmazása a pedagógia munkában elengedhetetlen.

A hatodik fejezet, saját tematikus tervemről szól, mely nagyrészt képviselői tevékenységeimre épül. Ez a fejezet különösen kedves a szívemnek, megtisztelőek számomra azok a rendezvények, melyeket támogathatok, vagy azok, amelyeken zsűritagként lehetek jelen.

A hetedik részben saját tanári munkám alapján mutatom be a pedagógiai értékelés különböző eszközeit, egy konkrét esettanulmány kapcsán.

Végezetül a Miskolci Szimfonikus Zenekar koncertsorozatairól írok, melyeken több ízben, aktívan jómagam is közreműködtem.

Magánemberként, anyaként, tanárként és képviselőként is hiszek a zene lélekformáló, személyiségfejlesztő erejében. Remélem, hogy portfólióm tükrözi ezt a szemléletet, amelyet a magánéletben s a hivatásomban is képviselek. Munkámat minden téren igyekszem példaértékűen végezni, a minőséget szem előtt tartva.

Mint anya, felelősséget érzek a jövő nemzedékéért. Azért dolgozom, hogy ők is meríthessenek a zenei kultúra pozitív erejéből, zenét tanulókként, koncertlátogatókként, leendő művészekként.

1. A tanuló személyiségének fejlesztése

B. R. 25 éves fiatalember hatodik éve tanul az Egressy Béni Zeneiskolában Simon Istvánné tanárnő kezei alatt. Hobbiból énekel. Mérnök-informatikus szakon végzett a Miskolci Egyetemen.

A tanárnő elmondása szerint R., átlagos, bariton hanggal rendelkezett, amikor elkezdett énekelni tanulni. Legfőképp a közép hangjait használta, magas és mély hangjai alig voltak. Külsőleg sem volt „tenor alkat”, de az évek alatt szépen kinyíltak a magasságai is.

A Beéneklés folyamán alkalmazott gyakorlatok, skálák:

1. Buborék gyakorlat

Célja az ajkak lazítása, a levegőt az arcüreg felé irányítva.

A tanuló levegővétele még nem elég stabil, a levegőoszlop „ellustulása” betudható a nyári szünetnek is.

Ez a fajta skála, a folyamatos levegőáramoltatást segítő gyakorlattípusok közé sorolható.

A magasságoknál átvált fejhangra, ezáltal elvékonyodik az énekhang.

2. Nyelv pörgetése

Ez a skála túl nagy terjedelmű, ezért 1-2 próbálkozás után váltani kell rövidebbre:

3.

A legato skála segít a levegő egyenletes áramoltatásában.

Az „í” és „é” hangzókat kissé szélesen énekli, a magasságoknál már préseli a hangokat.

4.

Gyors skála, vidám, játékos, lazító gyakorlat.

A tanuló túlságosan szorítja a magasságokat, erre a tanárnő is figyelmezteti. A mosolygás fontosságára is felhívja a figyelmet. A mosoly érzetétől, lazábbá válnak az izmok.

5.

Rekeszizmot fejlesztő gyakorlat.

Zengő mély és közép hangokat énekel, de még feszes, torkos magasság jellemzi.

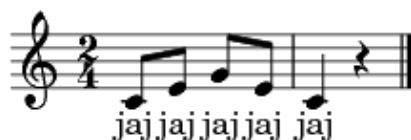
6. Kromatikus skála

Nagyon fontos a jó intonáció, valamint a mély levegővétel és annak tartása. Az „a” és „ó” hangzók közötti átmenetet még finomítani kell, hogy ne „zakkanjon” a váltás, és ezáltal az átmenet gördülékenyebb legyen. A magas hangokra túl sok levegőt fúj, ezzel elnyomja a hang fényét.

Figyelni kell arra is, hogy nagyon közel kell egymáshoz énekelni a lefelé lépegető hangokat. Én azt tanácsolnám a diáknak, hogy arra gondoljon, mintha szinte felfelé lépne.

Ezzel segítve a tiszta intonációt.

7.

Lazító skála, de a „j” hangzóval megfeszíti a torkát. A lágy száypad emelésére több figyelmet szentelnék.

8.

Folyamatos hangzásra kell törekedni, hogy ne szakadjon meg skála.

Darabválasztás:

- Rossini: A sevillai borbély – Almaviva áriája
- Csajkovszkij: Egy szót se most édes

Az általam látogatott óra volt az első tanóra a nyári szünet után, ezért csak áténekelték a darabokat, elmélyült munka még nem történt.

A következő órák feladata a nyári pihenés után újra feleleveníteni az esetlegesen „ellustult” légzéstechnikát is.

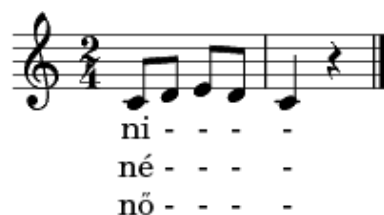
Reflexió:

Mivel a növendéket már hat éve tanítja a tanárnő, könnyen megértik egymást. A fiatalember már ismeri a tanárnő instrukcióit, akár egy kézmozdulatból, egy-egy szóból, vagy gesztusból tudja, mit szeretne kérni tőle.

Ennek a szoros együttműködésnek veszélyei is vannak, hiszen így esetleg elsiklik egyik két hiba felett a tanárnő. R., nagyon fogékony volt minden instrukcióra, látszik, hogy már több éve dolgoznak együtt a tanárnővel és nagy a bizalom tanár és diák között. Ezt a fajta kapcsolatot nagyon fontosnak tartom, mert az ének tanulás, tanítás csak bizalmon alapulhat. A tanítványnak el kell hinnie azt, hogy a tanára jól hallja a hangja fejlődését.

Szép, érett hangon énekel B.R. Zengő, telt hangokat hallat. Az „ó”, „a” és „á” hangzói jó helyen, kiegyenlítetten szólnak, míg az „e”, „é” és „í” szűk hangzókön még dolgoznia kell. Nagyobb hangsúlyt fektetnék a mély légzésre és a lágy száypad emelésére. Úgy tapasztaltam ez még nem mindig stabil. A támasz nem tökéletes használata miatt, a skálát záró hangok túlvibráltak. Könnyen alakítható, könnyen formálható a fiatalember, ezért még sokat fejlődhet. Én kisebb hangterjedelmű skálákkal is próbálkoznék, ami bár egyszerűbbnek tűnik, de jobban kell figyelni a légzésre, a lágy száypad emelésére és a hangzók tökéletes kiejtésére.

Pl.:

Azokkal a hangzókkal gyakoroljuk a skálát, amelyek nehézséget okoznak. Rövid és lassú skála ez, amihez folyamatosan kell tartani a levegőt, emelni a lágy száypadot. A lassú tempó miatt jól lehet gyakorolni a legato éneklést, a finom, zökkenés mentes átmenetet egyik hangról a másikra.

A több éves tanítási gyakorlatom tapasztalata, hogy nagyobb eredményt érhetünk el az egyszerűbb gyakorlatokkal, mintha túl nagy hangterjedelmű skálákkal terhelnénk a diákokot.

Fontos a fokozatosság, a könnyebb gyakorlatoktól haladjunk a nehezebbek felé.

Új kotta kiadványokat is megismertem a tanóra alatt:

- Lajtha László: 19 Magyar népdal
- Fekete Mária: A magyar dal mesterei (1. kötet)
- Fekete Mária – Pallagi Judit: A magyar dal mesterei (2. kötet)

Ezeket a köteteket nagyon hasznosnak találtam, összefoglalják szinte a teljes magyar dalirodalmat. Az elkövetkezőkben használni fogom mind a tanítás, mind a tanulmányaim során.

2. A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése

Közösségfejlesztő programok a zeneiskolai oktatásban: kollektív opera és koncertlátogatás, koncertszervezés, közös hangversenyek, házi versenyek. Kiváló példa a közösségfejlesztő törekvésekre a Miskolci Nemzeti Színház Operácskák nevű sorozata.

A zenei nevelés és fejlesztés során lényeges elem, hogy egyfajta közösség jöjjön létre. Ennek megteremtéséhez pedig elengedhetetlenek azok a programok, amelyek segítik a tanulóközösségek formálódását oly módon, hogy a diákság együtt legyen részese egy-egy zenei programnak. Álláspontom szerint egy zenei műfaj megszerettetése is sokkal könnyebb, ha közösségben történik. Az olyan rendezvények, melyek mindezt elősegítik, a csoport identitást erősítik, alapjául szolgálnak a tanuló csoportok összekovácsolásának.

Ám fontos az is, hogy a zenei nevelés a későbbiekben folytatódjék, hogy a szülők tovább vigyék ezt a folyamatot. A Miskolci Nemzeti Színház kezdeményezése volt 2012-ben az „Operácska” elnevezésű, beavató koncert és programsorozat.

Cser Ádám, a teátrum zeneigazgatója a sorozatról az operavilag.net hírportálnak így nyilatkozott:

„Az ötlet onnan jött, hogy szerettünk volna indítani egy ifjúsági beavató operasorozatot, ahol nem csupán az operák történetébe avatjuk be a nézőket, hanem abba is, hogyan készül egy opera. Számos kérdés vetődik fel ilyenkor: miért izgalmas az opera? A zeneszerzők milyen eszközökkel élnek? Hogyan tudják azokat a dolgokat zenei elemekkel kifejezve, színpadi szituációkban megmutatni, amit a prózai színház nem tud? Ez nagyon izgalmas folyamat, és fontos, hogy a gyerekek minél korábban találkozzanak vele. A célközönség a 10-16 éves korosztály, de ez szélesedhet, hiszen az opera nemcsak a gyerekekre hat, hanem a felnőttekre is.”¹

Valóban igaz tehát a megállapítás, hogy a közösségben való zenei élmény jobban felkelti a fiatalok érdeklődését még az olyan számukra talán kevésbé népszerű műfaj, mint az opera iránt is. Az elnevezésről szólva a játékos becéző forma, ha lehet, még jobban felkelti

¹ Lsd.: Cser Ádám- <http://operavilag.net/interjuk/cser-adam/> (letöltés ideje: 2015.10.22.)

a kisiskolások figyelmét. A „homo ludens”, vagyis a játszó ember eszménye jelenik meg a program során. Egy holland szerző Johan Huizinga írja:

„az emberi kultúra a játékban, játékként kezdődik és bontakozik ki”², ezért is mondható, hogy a programsorozat névválasztása tökéletes, arra csábítja a fiatalokat, hogy valami játékban vehetnek részt az „előadás” során.

Valóban játékról szól a fáma, mert „beavató előadás sorozatról” beszélünk az Operácskák esetében. Lényeges elem az is, hogy egy-egy operát 70 percen mutatnak be, és a zenei rész mellett a történettel is megismertetik a közönséget egy mesélő által. A hiánypótló sorozat lehetőséget kínál az oktatási intézményeknek, zeneszerető fiatal közösségeknek, valamint az egyéneknek, elsősorban a szülőknek arra, hogy máshol is meghallgassák, megnézzék a darabokat.

A zeneiskolák növendékhangversenyei, valamint más zenei események egyaránt olyan vissza nem térő katartikus élményt adhatnak a célközönségnek, amely a zenei pályára terelheti az érdeklődő fiatalot. Nem ez azonban az elsődleges cél, hanem az, hogy közösségformáló erővé váljon a zene, legyenek közösségi programok, éljék át azt az érzést, amelyet szeretnének, adják át magukat a zenei élménynek. Az élményszerzésben a Miskolci Nemzeti Színház kiváló művészei is segítenek, hiszen az ő tolmácsolásuk nélkül az „operácska” nem lenne az, amivé vált. Elmondható, hogy a program túlnőtt valódi célján, ami pozitív elemként említhető. Mozart Don Giovanni című operája esetében is sikerült a szó átvitt értelmében is közelebb hozni a közönséghez a művet, a hangzásélményt, a szereplőket, ezáltal erősítve színpadi megjelenést. Oda lehetett fordulni a közönséghez, elmagyarázni mi micsoda, mi a különbség a prózai és a zenés színház világa között.

Véleményem szerint Mozart zenei világa erre a legalkalmasabb lehet, mert könnyen érthető a fiatalok számára is.

Reflexió:

Összességében elmondható, hogy a zene oktatása, valamint a közösségformáló ereje kéz a kézben jár. Közösségek szülehetnek egy csoportos élmény alapján, és egy ilyen élményt a zene is megteremthet. Úgy vélem, az „operácska” kezdeményezés közelebb hozza a fiatalok számára a zene sokszínűségét. Játszva ismerheti meg a közönség az opera

² Vö.: Johan Huizinga- <http://bdk.hhrf.org/seo/homo-ludens.php> (letöltés ideje: 2015.10.22.)

műfaját, és ha már megismerte, megszeretheti és közösségi programok során tovább is hallgathatja csoportos foglalkozások során.

3. A pedagógiai folyamat tervezése

Helyi tanterv, pedagógiai program ismertetése reflexióval

A 27/1988. (VI.10.) MKM (Művelődési és Közoktatási Minisztérium) rendeletében meghatározza az alapfokú művészetoktatás követelményeit és tantervi programjának bevezetését. A fenti rendelet II. fejezetének 2. pontja foglalkozik a vokális tanszokról, így a magánénekről is. Ebben szakszerűen leírja, hogy „*a magánének-tanítás legfőbb sajátossága, hogy a technikai, zenei képzés mellett alapfeladata az énekhang (mint hangszer) kiépítése, képzése. Erre csak a mutálás befejezése után kialakult hangképző szervek (felnőtt gége, illetve hangszalagok) alkalmasak, így a magánének-tanulást 15-18 éves korban lehet elkezdni (ez nemtől és hangfajtól függően változik). Az énektanulás megkezdéséhez gége orvosi javaslatot kell beszerezni.*”³ Ezt követően a magánének tárgy tanításának céljait határozza meg.

A Miskolci Egressy Béni – Erkel Ferenc Zeneiskola, AMI (továbbiakban: Zeneiskola) pedagógiai programjának, magánének szakára vonatkozó szakaszában megtalálható ugyanez a bekezdés, hiszen a Zeneiskola hagyományai, valamint a 27/1998. (VI.10) MKM rendelet alapján készítették el a programot, s így részletezik a magánének-tanításának célját, szakirányú feladatait, a beszámoltatás követelményeit és formáit. Szintén mind a rendeletben és a Zeneiskola pedagógiai programjában is szerepel a következő:

*„Az alapfokú művészetoktatás követelménye és tantervi programja a művészeti–kulturális műveltség azon elemeit, továbbépíthető alapjait tartalmazza, amelyeket ezekben az intézményekben elsajátíthat minden tanuló. A követelmények és tantervi programok tartalmazzák azokat a követelményszinteket és feltételeket, amelyet minden alapfokú művészetoktatási intézménynek teljesítenie, biztosítania kell.”*⁴

Ahogy a rendelet különbséget tesz A és B tagozat közt, úgy a pedagógiai program is. Tehát a Zeneiskola a rendelet alapján készítette el programját. Természetesen a Zeneiskola maga határozza meg az ajánlott tananyagot, a különböző évfolyamok

³ Lsd.: MKM rendelet, II. fejezet- Vokális tanszak (Magánének)
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99800027.MKM (letöltés ideje: 2015.10.27.)

⁴ Vö.: Miskolci Egressy Béni – Erkel Ferenc Zeneiskola, AMI Pedagógiai programja (2013.)- 5.6 Vokális tanszak tárgyai- Magánének <http://www.egressy-erkelzeneiskola.sulinet.hu/Dokumentumok/Ped.program.pdf> (letöltés ideje: 2015.10.27.)

fejlesztési feladatait, helyi tanterv-ütemezését, a kötelező, a kötelezően választott és választható tárgyakat, a vizsga értékelését annak érdekében, hogy egyrészt megfeleljen a rendeletnek, másrészt, hogy képzett, jó magánénekesek kerüljenek ki az intézményből.

A magánének tanításának céljai nagyon lényeges aspektusokat határoznak meg. Ilyen például, hogy „nyújtson segítséget az énekhang és beszédhang karbantartásában”. Amikor valakit jó hallgatni, szabadon énekel egy előadáson, azt mondják „szép hanggal rendelkezik”. Senki sem gondol arra, mennyi munka van mögötte. Az emberek természetesen és szabadon, a középhangon énekelnek és beszélnek. Ezért hiszik, hogy énekelni könnyű. Egy jó hang esetében a probléma ott kezdődik például, mikor egy szerep, vagy dal nagyobb mélységet, vagy magasságot igényel, mint ami kényelmes, természetes; amikor sokat, vagy próza után kell énekelni (operettek, musicalek esetében); vagy mikor nagy hangerővel, vagy egészen halkán, puhán kell énekelni; vagy hosszú zenei frázisokat kell énekelni a légzés helyes irányításával. Ezt már tanulni kell. A jó adottságokkal rendelkező, jól képzett énekes-színész, vagy magánénekes évek során jut el olyan technikai fokra, hogy előadása könnyednek, kifejezőnek, magától értetődőnek tűnik. Szintén lényeges a helyes légzési mód kialakítása, ami szintén szerepel mind a rendeletben, mind a pedagógiai programban. Hiszen a biztonságos, szép éneklés alapja a helyes és biztonságos légzés. Ennek fontosságát számos tankönyv hosszasan elemzi. A helyes légzést gyakoroltatni kell az automatizmus kialakításáig.

A gyakorlás fő szegmensei: a levegővétel, levegőtartás, helyes indítás, folyamatos kilégzés, levegőadagolás. Csak rendszeres munkával lehet kialakítani az említett automatizmust.

A pedagógiai program leírja, hogy a magánének tárgy tanításának egyik célja, hogy „adjon helyes alapot a tanulók hangai adottságai és zenei képességei optimális kifejtéséhez”. Ez számomra azért lényeges, mert szerintem a tanulás első szakaszában meg kell a növendéket tanítani, hallani. Természetesen nem arra gondolok, hogy az utca zaját, vagy a másik ember beszédhangját hallja meg. Hanem arra, hogy hallania kell önmagát, hangszíneit, hangzóinak színeit. Belül ugyanis teljesen másként halljuk a hangunkat, mint amikor visszahallgatjuk egy felvételtől, vagy egy remek akusztikájú teremben ellenőrizni tudjuk a hangzást. Itt is megfigyelhető a szociológiai tanulmányokban olvasható „aha” élmény, illetve effektus. A „húha, ez az én hangom?” – felfedezéstől kezd a tanuló igazán hallani magát. Gondoljunk csak vissza az első magnetofonra fölvetett dal visszahallatására – mennyire más volt, mint amit belülről magunkból hallunk. A kontroll, az ellenőrzés nem új „találmány”: a régi itáliai mesterek

leírása szerint a növendékeket kivitték a hegyekbe, mondhatni, gyakorolni a rezonanciát a hangszín, hangerő kontroll miatt. Az egyértelmű, hogy hang nélkül nem lehet énekelni, de csupán az „anyag” birtokában még senki sem lehet művész, meg kell tanulnia azt használni. Akkor válunk jó tanárrá, ha a diákot ráébresztjük arra, hogy segítségünkkel találja meg az utakat-módokat, melyek által a kívánatos hangot „kitermeli”, máskülönben tönkremegy.

Szintén a pedagógiai program eleme, hogy mennyire lényeges, hogy a tanár kialakítsa a növendék saját hangterjedelmében az egységes hangszínt. Sokszor olvasni arról, hogy egy-egy jó hangú növendék a felvételig készülve utánozza valakinek, legtöbbször kedvenc énekesének a hangvételt, stílusát. Mert felfedez egy hangszínt, ami hasonlít az övéhez. Ez kezdetben igen „látványos”, de a későbbi közös munka folyamán, hosszú távon nem vezet sehová. Sőt káros. Fokozatosan, különböző zenei anyagokkal, akár zenehallgatással rá kell vezetnünk a saját hangjának, hangszínének kialakítására.

A programból kitűnik, hogy a vizsgán a darabokat természetesen zongorakísérettel kell előadni. A kamarazenélés elsajátítása mellett ez azért is fontos, mert zongorakísérettel énekelni egészen más arányokat, erőbeosztást igényel, legyen az adott mű akár dal, vagy ária. Természetes akusztikájú térben, együtt muzsikálva a zongoristával az énekes hallja önmagát, hallja a kíséretet, tud és már mer is dinamikai változásokkal énekelni.

Az Egressy Béni-Erkel Ferenc, AMI pedagógiai programja és helyi tanterve az 27/1998 (VI.10.) MKM rendelet tükrében

Az Egressy Béni – Erkel Ferenc Alapfokú Művészeti Iskola honlapján dokumentumok címszó alatt található az iskola pedagógiai programja, aminek része a helyi tanterv is. Az alábbiakban ezeket a dokumentumokat fogom vázlatosan ismertetni, összehasonlítva a 27/1998 (VI.10.) MKM rendelettel.

A helyi tanterv a Függelékben található.

Az 1. részben, a Bevezetésben található az intézmény törvényi szabályozottsága, ami tartalmazza többek között az 27/1998 (VI.10.) MKM rendeletet is.

Az intézményi adatok, a Pedagógiai Program célja, és az intézmény helyzetelemzése található még ebben a fejezetben.

A 2. részben, az iskola nevelési programjában, az intézmény vezetősége és tantestülete elsődleges feladatának tekinti – a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ által megfogalmazott célkitűzések teljesítésén túlmenően – a tantervi irányelvek, valamint a zeneiskola speciális feladataiból adódó legkiemelkedőbb célok megvalósítását.

2.1.1. A zeneiskola legfontosabb funkciói

Zeneiskolánkban az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja keretében folyó zenei nevelés alkalmat ad az érdeklődő és fogékony növendékek képességeinek fejlesztésére, biztosítja a különböző szakterületeken való jártasságok megszerzését és gyakorlását.

A képzés figyelembe veszi az életkori sajátosságokat, a tanulók érdeklődésére, tehetségére építve alakítja készségeiket és gyarapítja ismereteiket.

Lehetőséget ad az egyetemes kultúra, az európai műveltség, a nemzeti, népi hagyományok, értékek átadására, az értékmegőrzés formáinak kialakítására.

A zeneiskolában folyó képzés lehetőséget nyújt az esztétikai érzékenység, fogékonyság alakítása mellett a zene megszólaltatásához szükséges hangszeres és énektechnikai készségek megszerzésére, a zenei ismeretek átadására és minden zenei tevékenység tudatosítására.

A zeneoktatás a különböző műfajok (zenei) sajátosságait, a művészi megjelenítés módjait ismerteti meg a tanulókkal, miközben célja az is, hogy az önkifejezés eszköztárának gazdagításával a zene alkalmazására, befogadására készítsen fel.

Az esélyegyenlőség biztosítása mind mikro-, mind makroszinten. Az indulási hátrányok csökkentése, és a zenei pályára történő felkészítés szerepe az egyéni és csoportos órák keretében.

2.2. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

„Sine musica nulla disciplina potest esse perfecta” - Zene nélkül semmiféle nevelés nem lehet teljes (középkori iskolák elve). Az ének, a zene erkölcsnemesítő, emberformáló és nevelő erejét már az ókorban felismerték (Platón, Arisztotelész nyomán). Magyarországon Kodály Zoltán és tanítványai az 1920-as évektől hirdetik: a zenei anyanyelvre és a zenei írás-olvasásra épülő nevelési koncepció a személyiség érzelmi, akarati, morális és intellektuális szféráját fejleszti.

Az esztétika, művészeti nevelés csak akkor érheti el a célját, ha esztétikai, művészeti élményhez juttatjuk növendékeinket, hiszen a művészet éppen élményszerű átélhetősége révén válik az emberformálás eszközévé. Az élmények ereje, intenzitása a zenetanulás során az érzelmekkel kerül kapcsolatba, amely kialakítja a befogadás és az önkifejezés milyenségét. A zenetanulás a növendékekben számos olyan készséget és képességet alakít ki, amely megkönnyíti a tanulók munkáját és előrehaladását az élet más területein is.

Intézményünk tantestülete az alábbi célok megvalósítását tekinti elsődlegesnek:

Az analízáló képesség fejlesztése tanulóink minél magasabb szintű, komplex teljesítménynyújtásuk érdekében.

A figyelem időtartama, tartóssága – a gyermekek életkorának, a zenei anyagnak és a játékformák mellett – a tanárok alkalmazott módszereitől is függenek, ezért ösztönözzük a kollégákat a személyre szóló változatos, érdekes technikák kidolgozására és alkalmazására.

A zenetanulás sikere elsősorban a katarzis-élményhez való eljutáson múlik, amelyhez zenetanáraink részéről nyitottság, rugalmasság, gyermekekre figyelő alkalmazkodó gondolkodás és intuíció szükséges.

Meg kell ismerni a családból hozott pozitív hatásokat, amelyek továbbfejlesztése szintén szaktanáraink feladat.

Tanulóink motiváltságát, akarati tulajdonságait rendszeresen szükséges vizsgálni.

A fenti feladatok megvalósítása kizárólag intézményünk nevelési és oktatási színvonalán múlik, amiben a zenepedagógus emberi hozzáértése, színvonalas tevékenysége a meghatározó.

Elengedhetetlen a jól kiválasztott metódus sikeres megvalósulása, melynek kulcsa a pedagógusszemélyisége, szakmai felkészültsége, koncepciójának következetes végig vitele. Életvitelükkel sugározniuk kell a műveltség, a művészet és a harmonikus élet összetartozását.

3. Az intézmény helyi tanterve

3.1. A választott kerettanterv megnevezése

A Miskolci Egressy Béni - Erkel Ferenc Zeneiskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény helyi tanterve a 27/1998. (VI.10.) MKM rendelet Mellékletének és felmenő rendszerben a 2011/2012-es tanévtől a 3/2011. (I. 26.) NEFMI rendelet alapján.

Ez a rész tartalmazza az A és B tagozat óraterveit, a képzés évfolyamainak számait, a kötelező és választható tantárgyak idejét, terveit és a korrepetíció idejét.

Ez a rész pontosan megegyezik az 27/1998. (VI.10.) MKM rendelet II, Rész /klasszikus zene/I. fejezet – A képzés struktúrája, óraterve, tantárgyai résszel.

Ez a fejezet tartalmazza még a tanítás során alkalmazható kották, segédletek, eszközök kiválasztásának elveit, valamint a tanuló értékelésének módjait, szabályait, a tanulók jutalmazásának módjait.

VOKÁLIS TANSZAK

A magánének-tanítás feladatai:

A magánének-tanítás legfőbb sajátossága, hogy a technikai, zenei képzés mellett alapfeladata az énekhang (mint hangszer) kiépítése, képzése. Erre csak a mutálás bejezése után kialakult hangképző szervek (felnőtt gége, ill. hangszalagok) alkalmasak.

Így a zeneiskolai magánének tanulást 15-18 éves korban lehet elkezdni (ez nemtől és hangfajtól függően változik). Az énektanulás megkezdéséhez gégeorvosi javaslatot kell beszerezni.

A magánének tárgy tanításának célja, hogy

- adjon helyes alapot a növendékek hanggi adottságai és zenei képességei optimális kifejléséhez,
- felkészítse a növendékeket a vokális társas muzsikálásra,
- nyújtson segítséget az énekhang és beszédhang karbantartásában.

Ismertesse a növendékekkel

- az emberi hang anatómiai, működésbeli, hangfaji sajátosságait, technikai lehetőségeit,
- a vokális irodalmat, annak jeles alkotó- és előadóművészeit,
- a különböző éneklési technikák (legato, staccato, portato, leggiero, tenuto) alkalmazását.

Alakítsa ki

- helyes légzési módot,
- tiszta intonációs képességet,
- a növendék saját hangterjedelmében egységes hangszínt,
- árnyalt dinamikai megoldásokat,
- igényt és képességet a rezonáns üregek és a rekesz minél szakszerűbb alkalmazására,
- érthető és szép szövegmondást,
- helyes hangeszményt.

A fentiek eléréséhez gyakoroltasson rendszeresen

- beéneklő-, hangképző-, hangterjedelem-növelő gyakorlatokat,
- rezonancia- és rekesz-gyakorlatokat,
- szövegmondó feladatokat,
- koloratúra-, trilla- és díszítő gyakorlatokat.

Fordítson figyelmet

- a növendék saját hangjának helyes hangfaji megítélésére,
- a céltudatos gyakorlási módszerek kialakítására,
- a lapról éneklési készség fejlesztésére,
- a tudatos zenei memorizálásra,
- a művek zeneileg és énektechnikailag igényes kidolgozására,
- a rendszeres társas éneklésre.

Reflexió:

Az Egressy Béni –Erkel Ferenc Zeneiskola nagy múltú intézmény, melyhez több szállal is kötődöm. Zenei tanulmányaimat az Egressy Béni Zeneiskolában kezdtem- akkor még külön működött a két intézmény- 1981-ben. Zongoráztam Hetényi Margitnál, majd magánének tanszakon folytattam a zenetanulást 1987-ben, Szívós Mária növendékeként. Pályakezdőként tanítottam magánéneket pár évig az Erkel Ferenc Zeneiskolában. Büszke vagyok rá, hogy ebben az intézményben tanulhattam, képviselőként is támogatom az iskolát.

A pedagógiai programban előírtakat tanári pályámon több szempontból is tudom hasznosítani. Egyrészt módomban áll az általam tanított tárgy iránti kíváncsiságomat, lelkesedésemet, tapasztalataimat átruházni növendékeimre. Ügyelni tudok a hangfaj helyes meghatározására. Mert szorgalmas, küzdelmes munka nélkül még a kiemelkedő tehetség is elkallódik. Ezen felül törekedni tudok a kritika kellő adagolására. Mert lényegi szempont, hogy a növendék önállósága, önkritikája folyamatosan fejlődjön, megtalálja egyéni hangját, felelősségét. Új növendékben mindig először a jót szeretném keresni, a jóra szeretnék rávilágítani, mert ez „megnyithatja” az új ismeretek felé. Úgy érzem, hogy a magánének szakos hallgatók egyre kevésbé várnak el a tanárunktól szóáradatokat, hanem inkább gyakorlatias magyarázatokat. Ezért is ez a program segít abban, hogy pontos kifejezéseket használhassak. Ahogy abban is segít, hogy együttműködés és kötődés alakuljon ki a tanár és a diák között. Elengedhetetlen számomra a kölcsönös bizalom, a

kölcsönös felelősség a képzés során. A bensőséges, a helyzettel természetesen nem visszaélő kapcsolat kialakítása úgy vélem nem fölösleges, nem hiábavaló, sőt elengedhetetlen feltétele az oktatás sikerének.

4. A tanulók műveltségének, készségeinek fejlesztése a tudás felhasználásával

Montágh Imre- Tiszta beszéd c. kötetének recenziója

„A beszéd az ember találmánya, hogy ne kelljen gondolkodni.”

Agatha Christie ⁵

Ahogy az emberi kommunikációval kapcsolatos szakkönyvek igazolják, az embert a nyelv használatának képessége különbözteti meg az állatoktól. Az állatok nem azért nem beszélnek, mert nem akarnak vagy nincsen hozzá kapcsolódó, a beszédre alkalmas, már- már emberi hangképző szervük, nem! Az állatok azért nem beszélnek, mert nincs az emberéhez hasonló kognitív funkciókkal felfegyverzett agyuk. Egész egyszerűen nem úgy gondolkodnak, mint mi, emberek. Az ő esetükben ugyanis, a fizikum, a testi lét határozza meg a tudatot. Míg a homo sapiens esetében a self („én”) önálló kognitív funkciói határozzák meg a tudatot.

Az is egyfajta általánosítás, hogy az ember, társas lény. Igaz ez etológiai értelemben. S ha ebből a feltevésből indulunk ki, akkor feltételeznünk kell, azt, hogy a társas szükségletek előbb utóbb kommunikatív interakcióba és ennek legelemibb részébe, a beszélgetésbe torkollanak. Mindahhoz, hogy kielégítően, mások elvárásainak megfelelően tudjunk kommunikálni vagy verbális szintre emelve a mechanizmust, beszélgetni, ahhoz egyfajta, kielégítő kommunikatív kompetenciával kell rendelkezünk. A kifejezés egy amerikai nyelvész professzor (Dell Hymes) „találmánya”, amely nagy általánosságban azt vallja, hogy a nyelvtanítás folyamán, akár az iskolákban is, nem csupán a nyelv szabályait és a szókincset kellene elsajátítanunk, hanem egy olyan tudást kellene létrehozni, amely által az a bizonyos személy, aki beszélgetésbe keveredik, olyan nyelvtanilag helyes mondatokat képezzen, amely megállja helyét a kommunikatív szituációkban.⁶

Ám mielőtt hosszas kommunikációelméleti diskurzusba keverednénk, mellőzve Arisztotelész retorikáját, evezünk át a tiszta beszéd, a színpadi beszéd világába. Olyan

⁵ Lsd.: Agatha Christie idézet <http://www.citatum.hu/kategoria/Beszed> (letöltés ideje: 2015.11.10.)

⁶ Vö.: Mit jelent a kommunikatív kompetencia? - http://www.fszek.hu/konyvtaraink/kozponti_konyvtar/kozossegi_informaciok_tara/a_honap_kerdesei/?article_hid=3623 (letöltés ideje: 2015.11.10.)

kommunikatív szituációban ugyanis – mint amilyen a színház is -, fokozott, már- már eltűzött nyelvi kompetenciára van szükségünk. Ám, ha ezekkel mégsem rendelkezünk vagy esetlegesen egyfajta verbális diszfunkcióval (beszédhibával) rendelkezünk, korántsem szükséges feladni ambícióinkat a tiszta beszéd elérésére. E verbális diszfunkciók kiküszöböléséhez való segítségként, sorvezetőként írta meg, a méltán világhírű gyógypedagógus és logopédus szakemberünk, Montágh Imre a Tiszta beszéd című, nevelő jellegű kézikönyvét.

Ez a kötet mára a legalapvetőbb logopédiai szakkönyvek sorába emelkedett. Használják fejlesztő intézmények, iskolák, óvodák, színiakadémiák és maga a Színház- és Filmművészeti Egyetem is, amelynek a szerző, egészen 1986. évi haláláig docense volt.⁷

„Ismernünk kell anyanyelvünket. Föl kell tárnunk beszédfoyyatékosságainkat. Tudnunk kell az irányt és a célt, amerre elindulunk. Tudomásul kell vennünk, hogy lehetőségeink korlátozottak, ne a meglevő hibák keserítsenek, hanem az elért apró eredmények lelkesítsenek. Az eltűzött beszédművelés rontja a művészet eleven erőit, a beszédgyakorlatok elhanyagolása dilettantizmushoz vezet.”

*Montágh Imre*⁸

Ahogy az a közel kétszáz oldalas mű hátlapján olvasható, a szerző összefoglalja mindazt, amit az élő szó használatáról tudnunk kell és érdemes. A kötetben a bevezetést követően légző gyakorlatok, hang- és kiejtés gyakorlatok, valamint ritmus- és hangsúly gyakorlatok követik egymást rendszerezett sorrendben. Az előszóban összefoglalja mind azt az általános tudást, amellyel tisztában kell lennünk ahhoz, hogy színpadilag alkalmasan beszéljünk. Miért is fontos mindez számunkra? A színpadi beszéd, a hétköznapi beszéd megformált, művészi adaptációja, a hétköznapi nyelvezet szebb és érthetőbb változata. Figyelnünk kell a tiszta magán- és mássalhangzó ejtésre, a szóvégekre, a hangsúlyozásra és a jó tempóra. Szaktanári tapasztalataim alapján arra kell következtetnem, hogy bár egyes gyermekek (vagy akár felnőttek) kielégítő orgánussal, beszédtechnikával rendelkeznek, mégis elviszi őket az előadás heve, a mások által képviselt beszédhibák tengere, hiszen nem alakult ki náluk egyfajta mechanizmusként a tiszta beszéd, hanem csupán egy előhúzzható funkcióként, lehetőségként tekintenek rá,

⁷ Vö.: https://hu.wikipedia.org/wiki/Mont%C3%A1gh_Imre (letöltés ideje: 2015.11.12.)

⁸ Lsd.: Montágh Imre: Tiszta beszéd (Holnap kiadó- ISBN9633463084) 182.o./ 10. bejegyzés

amelynek szándékossága talán életkortól függően is változó. A legtöbb tanítványom beszédét megfigyelve az „r” - hangok, a sziszegők voltak a legproblematikusabb terület képező tényezők. Majd utánuk következett, a hanyagságból, lustaságból származó, szóvégi hangzó elhagyás. Mindezekre a diszfunkciókra megoldást nyújt Montágh Imre könyve, amely többek között szépirodalmi nagyságaink műveivel megtűzdelve áll rendelkezésünkre. A teljesség igénye nélkül megtalálhatóak benne Kosztolányi Dezső, József Attila, Dzsida Jenő, Babits Mihály és Weöres Sándor versei is.

A kötet szerkezetét tekintve a légzés alapjaitól, egészen a ritmusgyakorlatokig az alábbi konstrukciót adja számunkra:

1. Szöveges- és szöveg mentes légző gyakorlatok
2. Szöveges- és szöveg mentes hanggyakorlatok
3. Szöveges- és szöveg mentes kiejtésgyakorlatok
 - ezen belül is az SZ, a C, a Z, az S, a CS, a ZS és az R hangzók pontos kiejtésére és megformálására irányuló gyakorlatok
4. Hangsúlygyakorlatok
5. Ritmusgyakorlatok

Rendkívül nagy pozitívumnak tartom a kötet kapcsán, hogy rendkívül felhasználó barát. Ez nem csupán külső megjelenéséből (a Holnap Kiadó által forgalmazott sötétkék, színes emberfejek sziluettjével ellátott borító) származik, hanem abból a tulajdonságából is, hogy számos olyan nyelvtörőt és nyelvgyötrőt tartalmaz többek között Rejtő Jenő és Vidor Miklós tollából, amely a tanulók figyelmét könnyedén megragadja és fenntartja. Tanítványaim többségének a szóvégi hangzók és az „r” hangzó kiejtése a legnagyobb problémája. E problémára szolgál orvosságul például Vidor Miklós egyik nyelvgyötrője, ami ekképp hangzik:

*„Roppant bottal koppantottam,
szöcském csacskán szökkent,
papnadrágban kappant fogtam,
macskám fecskét hökkent.”*

*Vidor Miklós*⁹

⁹ Lsd.: Montágh Imre- Tiszta beszéd (78.oldal- 4. bejegyzés)

Reflexió:

Mindazok ellenére, hogy birtokunkban van egy ilyen releváns, gyakorlatokkal tűzdelt szakirodalom, ne vezessük magunkat tévutakra. Tisztában kell lennünk azzal is, hogy a fejlődés csak gyakorlás és hajlandóság varázslatos elegyének következtében idézhető elő. Lassú és annál keményebb út lesz ez a növendékek számára, ám, a kitartó munka (legideálisabb esetben) meghozza gyümölcsét. Mindezt garantálja a személyes tapasztalat és Montágh Imre, akinek szavai a síron túlról is visszhangzanak tanítványai füleiben. Munkásságának állítson emléket, az a rengeteg kitűnő művész kolléga, akiknek színpadon kiejtett szavai a mester gyakorlatai által lettek olyanok, amilyenek. Thália templomához és a megszentelt deszkákhoz méltóak és hűek.

Ám, akadnak olyan esetek is, amelyek kapcsán a pedagógus személye és szakértelme már nem elég. Súlyosabb beszédhibák és diszfunkciók esetén, mint: dadogás, hadarás stb., Montágh Imre beszédgyakorlatai nem feltétlenül elegendőek. E beszédhibák nagyrészt pszichológiai eredetű „sérülésekhez” köthetőek, amelyek bizonyos traumák mentén alakulnak ki és aktiválják például a dadogás „képességét”. Ilyen esetekben, szükségét látom annak, hogy a beszédnevelés folyamatába segítségül hívjuk foniáter és logopédus kollégáink szakértelmét. Legvégső esetben pedig orvos- pszichológus alkalmazását is fontolóra kell vennünk, a fejlődés érdekében.

5. Az egész életen át tartó tanulást megalapozó kompetenciák fejlesztése

Az információs és kommunikációs technológia alkalmazásának bizonyítékai

A Lifelong Learning vagy élethosszig tartó tanulás nagyjából a 2000. március 23-24-én megtartott lisszaboni Európai Csúcs egyik meghatározó részéhez, a geroeducáció problémaköréhez tartozik.¹⁰ Az élethosszig tartó tanulás az egyén teljes életciklusán átívelő fejlődés, amely az egyes kompetenciák és a már megszerzett tudásanyag fejlesztését és a különböző készségek szintjének magasabb szintre emelését foglalja magába. Ám a Lifelong Learning magában a geroeducációban, a felnőtt képzésben használatos kifejezés, a színpadi, művészi szakma egyes válfajainak, mint például a zeneművészetnek és a színművészetnek is egyfajta velejárója.

Ismereteink jelentős részét a tudomány által szocializációként aposztrofált folyamat révén sajátítjuk el. A szocializáció primer szintjén, a család kötelékében kialakuló utánzás és modellkövetés az alapja annak a fajta szocializációs törekvésnek, ami a szocializáció szekunder szintjén, az iskolában, mint újonnan megjelent társadalmi közegben a mi malmunkra hajthatja a vizet.

„Az iskola a közvetlen kommunikáció színtere, azonban az itt folyó kommunikáció tartalma túlnyomórészt valamely közvetett, írásban rögzített tartalom. A kettőnek ez a sajátos kapcsolata jellemzi a társadalom intézményrendszerét, amelyben az egyén életképességét elemi módon befolyásolja a közvetett és közvetlen kommunikáció minél magasabb szintű tudatos használata, az egyiknek a másikba való átalakítása.”¹¹

Draskovits Imre

Napjaink, rohanó és felgyorsult világában az oktatás – bátran fogalmazhatunk így - lemaradt a napi tempó és az Y valamint az újonnan felnövő Z generáció fejlődési sebességétől.

¹⁰ Vö.: Jászberényi József: Az aktív időskor lehetőségei Magyarországon (19. oldal)

¹¹ Lsd.: Draskovits Imre: Internet és oktatás: változás és állandóság a pedagógiában (<http://vigilia.hu/regihonlap/2003/1/draskovits.htm>) (letöltés ideje: 2015.11.23.)

A régi, poroszos módszertan elavulttá vált. Ahhoz, hogy felzárkózhassunk a tempóhoz, amit a két generációhoz tartozó diákok diktálnak, ahhoz igénybe kell vennünk az oktatás során a fejlődő világ olyan kitűnő vívmányait is, mint az internet és a telekommunikáció. Közhelyként hat, de az internet forradalmasította az oktatás rendszerét s lehetőséget ad a diákoknak arra, hogy házi kutatómunka keretében, önszorgalomból utána járhassanak a tananyag olyan szegmenseinek, amelyek őket érdeklik, érintik.

Az oktatás folyamán fontosnak tartom, hogy a növendékek az elméleti fejlődésen túl, a gyakorlat orientáltság irányába elmozdulva „saját bőrükön” tapasztalják meg azt, amit tanulnak, ami később körülveszi őket és életük szerves részét fogja képezni. Az első énekórák alkalmával a pedagógus igyekszik meghatározni a nebuló hangterjedelmét s ez alapján annak hangfaját. Ehhez segítségként Kerényi Miklós György: Az éneklés művészete és pedagógiája című írásművében pontosan meghatározza az egyes hangfajokhoz tartozó hangterjedelmet a hölgyek esetében alttól, a mezzoszopránon át, a koloratúrszopránig, míg az urak esetében a basszustól egészen a baritonon át a tenorig. A legismertebb, közösségi videó megosztó portálon (www.youtube.hu) számos kiváló művész felvételei megtalálhatóak, amelyek segítenek a diákoknak abban, hogy megértsék hangfajuk jellegzetességeit, s ezáltal kirajzolódik egyfajta cél, amit követhetnek, megvalósíthatnak. A telekommunikáció fejlődésének köszönhetően mára okos telefonjainkon is bemutatathatóak e felvételek, amelyeket jómagam is előszeretettel használok az oktatás, felkészülés folyamán. A már korábban említett utánczás vagy példakövetés ugyanis ezekben az esetekben mutatkozik meg a legnyilvánvalóbban. A diákok hajlamosak arra, hogy leutánozzák, egyfajta szivacsként magukba szívják azt, amit a képernyőn látnak s épp ezért a pedagógus felelőssége az, hogy olyan nemzetközileg elismert művészeket lássanak felvételtől a tanulók, akik minőséget és megfelelő szaktudást képviselnek. Ám e felvételeket is a megfelelő időben kell, hogy prezentáljuk a diák számára, az után, hogy egyénileg „nyúlt hozzá” az egyes darabokhoz, azért, hogy nehogy a „gyakorlati plágium” vagy egyszerű leutánczás hibájába essünk. Bár, ahogy a szakmában tartják másolni nem bűn, viszont utáncolni vétek.

Ám a Youtube mellett egyéb kiváló internetes honlapok is elősegítik az egyéni kompetenciák fejlesztését. Hazai viszonylatban számos portál áll rendelkezésünkre:

- www.opera.hu
- www.parlando.hu
- www.fidelio.hu
- www.opera.lap.hu

E lapok segítségével könnyedén tájékozódhatunk a honi és nemzetközi komolyzenei élet híreiről és a különböző komolyzenei versenyekről. Többek között az interneten keresztül nyílik lehetőség a Nemzetközi Simándy József Énekversenyre való jelentkezésre, amely számos növendék karrierjének jelentős alapkövét képezi.

Mind a zenéhez, mind az énekléshez szükségesek olyan egyéb dokumentumok, amelyek segítségünkre lehetnek a fejlődésben. Bár általában rendelkezésünkre állnak a főiskolák, egyetemek és városi könyvtárak szakirodalommal teli polcai, de teljes zeneművek kotta anyagát sok esetben nehéz vagy szinte lehetetlen felkutatni. Hosszú éveken át csak a Zeneakadémia könyvtárából lehetett hozzájutni az operák partitúrájához, librettójához éppen ezért is rendkívül nagyszerű kezdeményezésnek tartom az egyik nemzetközi portált, a www.imslp.hu – t, amelyen hihetetlen mennyiségű, eddig ismert és közismert mű szerepel, amely az operairodalom és a komolyzenei hagyaték szerves részét képezi.

Annak ellenére, hogy a világ a modernitás irányába tolódott és megjelentek olyan mobil applikációk, mint a Staff Pad nevű kottairó alkalmazás, a lelket mégis melegség tölti el, ha tudom, hogy a régi hagyományok még mindig érvényesek a művészet terén. A feketén csillogó koncertzongorákon ugyanis, mindmáig a papíralapú, nyomtatott kották kapnak szerepet, telekommunikáció ide vagy oda. Azt azonban kár tagadni, hogy a tradíciók kiháló félben vannak, de a mi feladatunk ezeket a jól bevett szokásokat átörökíteni tanítványainkba, hogy lehetőség szerint a zeneművészet csodás koronája a helyén maradjon a művészetek között.

Reflexió:

Amikor én voltam diák, zeneiskolai, konzervatóriumi, illetve főiskolai éveim alatt igen nagy problémát és nehézséget okozott egy-egy kotta, hangzó anyag beszerzése, szakirodalom felkutatása. Miskolcon a Megyei Könyvtár volt a legjobban felszerelt, kottákkal, zenei témájú könyvekkel, folyóiratokkal, felvételekkel ellátott intézmény. De még itt sem volt mindig megtalálható a szükséges anyag, ezért több alkalommal is Budapestről kellett „lekérni” a kottákat, ami esetenként több hetet is igénybe vett. Ez igen csak megnehezítette a tanulási folyamatot. A fent említett informatikai és technikai eszközök segítségével percek alatt juthatunk információkhoz, adatokhoz, kottákhoz, különböző zenei felvételekhez és bármilyen hírhez, ami óriási segítséget nyújt a növendékeknek és persze nekem is a pedagógiai és a művészi munkámban is.

6. A tanulási folyamat szervezése és irányítása

Saját tematikus terv

2010. októberétől nemcsak, mint a Miskolci Nemzeti Színház operaénekes, színművésze „szolgálom” a város kulturális és közéletét, hanem Miskolc Megyei Jogú Város Közgyűlésének Képviselői tagja is lettem. E mellett Miskolc Megyei Jogú Város Közgyűlésének Köznevelési, Kulturális, Turisztikai, Ifjúsági és Sport Bizottságának alelnökévé is kineveztek.

Közéleti szerepeimnek köszönhetően aktívan és tevékenyen is részt tudok venni városunk kulturális, pedagógiai, köznevelési életét hatékonyan befolyásoló eseményeken, rendezvényeken, segítve és előremozdítva többek között az alapfokú művészeti oktatás helyzetét is. Kodály Zoltán szavaival élve:

„Minden gyermeknek joga van a legjobb tanárhoz, a legeredményesebb módszerhez és a legjobb körülményhez, ami őt az iskolában, az ismeretszerzésben és az emberré válás folyamatában segíti.”¹²

Ha a miskolci művészeti szakképzés jelenlegi állapotát vizsgáljuk, akkor szembetűnő, hogy hiányoznak a legjobb körülmények. Sőt a jók is.

A művészeti iskola diákjainak a magyarság és az európaiság értékeit közvetítő korszerű tudást és emberi mintát kell adni. Ennek érdekében képessé kell tenni a tanítványokat ismereteik birtokában mind az egyéni, mind a közösségi élet pozitív alakítására. Ehhez olyan iskolaképet kell kialakítani, amely képes az értékek közvetítésére, ahol teret kap a felzárkóztatás, a tehetséggondozás, ahol a diák egész személyiségének fejlesztése sokoldalú, színes, változatos módon zajlik. Az adott művészeti ág tanulásával fejlődik a tanuló értelmi, érzelmi és lelki intelligenciája. A művészet személyiségfejlesztő mivolta okán hozzá lehet segíteni a diákot múltja megértéséhez, feldolgozásához, a jelen és a jövő problémáinak és konfliktusainak megoldásához. Így egészségesebb lelkületű gyermekké, később felnőtté válva mind környezete, mind a társadalom egészére pozitív hatással lesz.

¹² Lsd.: Kodály Zoltán idézet- http://www.kodaly-bp.sulinet.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=66&Itemid=379 (letöltés ideje: 2015.12.03.)

A művészeti iskolák a tehetséggondozás bázisai. A szülők segítséget, támogatást, megerősítést kérnek és várnak gyermekük tehetségének kibontásához.

A művészeti tehetséggondozás ismert és látványos szeletét jelentik a versenyek, művészeti bemutatók, fesztiválok, koncertek, kiállítások. Mint képviselőt, és mint művészt engem is több ízben felkértek zeneiskolai hangszeres találkozók megnyitására, koncertek védnökségére és különböző tehetségkutató versenyek zsűri elnökének is, mely megkereséseknek nagy örömmel tettem eleget.

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Zeneiskolások Hegedűs Találkozóját 2011. március 23-án rendezték meg a Miskolci Egressy Béni-Erkel Ferenc Zeneiskolában, mely rendezvényt Kodály Zoltán: A csitári hegyek alatt című népdalfeldolgozásával és ezzel a pár sorral nyitottam meg:

„Ezzel a Kodály Zoltán által feldolgozott magyar népdallal szerettem volna megköszönni a felkérést és köszönten a B-A-Z megyei Zeneiskolások Hegedűs Találkozásának minden vendégét, a felkészítő tanárokat, a zsűri elnökét és tagjait, a találkozóknak helyet adó zeneiskola igazgatóját, tantestületét, de elsősorban a találkozóan aktívan résztvevő kis és nagy diákokat!

Biztos vagyok abban, hogy rengeteg gyakorlással, felkészüléssel és izgalommal teli várakozással teltek az elmúlt hetek, hónapok számotokra és az is meggyőződésem, hogy mindannyian azért vagytok itt, hogy a legjobbak legyetek a mai versenyen, a legszebb dallamokat csalogassátok elő a hangszerekből.

A felkészülés ideje rengeteg munkával telt, de az eredménye itt látható és majd hallható ezen a színpadon.

Azt kívánom Nektek, hogy tiszta szívből szeressétek a zenét, a hangszereket, örömmel és boldogan játszatok ma és akkor mindenki sikerélménnyel zárja ezt a versenyt!

Kodály zenéjével kezdtem, Kodály Zoltán intelmével zárnám a gondolataimat és azt adnám útravalóként Nektek:

„csak boldog gyermekből lehet boldog felnőtt, s csak ezekből lehet boldog ország”! „

Zsűri elnökként igazán izgalmas és felejthetetlen pillanatokot élhettem át az alábbi énekversenyen:

„SINGING PARTY” néven könnyűzenei énekversenyt hirdetett meg immár II. alkalommal a Szilágyi Dezső Általános és Magyar- Angol Két Tanítási Nyelvű Iskola. Az először mindössze iskolai, majd városi méretű verseny mára regionális érdeklődésűvé

fejlődött. A versenyre több miskolci, illetve Miskolc környéki általános iskolából jelentkeztek tanulók. Az elődöntő már április elején lezajlott, a döntőre pedig 2012. május 04-én (pénteken) 17.00-kor került sor a Görömbölyi Községi Házban. A döntőbe 23 diák jutott be színvonalas produkciójával. A versenyzők két korcsoportban mutatták be produkcióikat. Külön az alsó, és külön a felső tagozatos tanulók. A versenyzők teljesítményét szakavatott zsűri értékelt, akik segítő szándékú tanácsokkal látták el a fiatal tehetségeket, illetve dicsérték a "*profi művész palántákat*".

- **Zsűri elnöke:** Eperjesi Erika művésznő, önkormányzati képviselő
- **Zsűri tagjai:**
 - Dr. Nehéz Károly, önkormányzati képviselő
 - Jurákné Veres Ágnes, tanárnő
 - Dávid Gyöngyi, tanárnő

A rendezvény fő szervezője és műsorvezetője: Virányi Zsolt

A zsűrizés egyik legszebb pillanata¹³

Szívemhez különösen közel állt az a rendezvény, aminek a védnöke lehettem. Egyszerre volt megtisztelő, felemelő és megható érzés az a felkérés, amely a „Gyermekek az Édesanyákért” Koncert megnyitására szól, amit az Egressy Béni-Erkel Ferenc AMI „avasi” és „tapolcai” kihelyezett tagozata szervezett. Könnyeimmel küszködve, de boldogan adtam át gondolataimat a közönség soraiban helyet foglaló édesanyáknak, hiszen én is édesanya vagyok és gyermekem is zongorázott ezen a koncerten.

¹³ Lsd.: http://www.miskolc-goromboly.hu/archivum_2012.php (letöltés ideje: 2015.12.03.)

Az **Egressy Béni-Erkel Ferenc Alapfokú Művészeti Intézmény** 2014/2015-ös tanév eseményeit összefoglaló dokumentumban ez olvasható a hangversenyről:

„2015. április 30-án az Európa Házban I. „Gyermekek az Édesanyákért” Koncertet rendeztek az avasi és tapolcai tagozat tanárai. A rendezvény védnöke, Eperjesi Erika a Miskolc 8. sz. választókerület önkormányzati képviselője nyitotta meg a műsort. Hulényi Laura konferált, zongorán kísért Fehérvári Anita. Felkészítő tanárok voltak: Borbély Zsófia, Fazekas Erzsébet, Fehérvári Anita és Tóth Anikó. A növendékek kedves, színvonalas műsorral a zeneművek előadása mellett irodalmi és bűvészprodukciókkal is szórakoztatták a közönséget. Meghitt, bensőséges hangulatot varázsoltak, mellyel méltóképpen ünnepelték meg az édesanyákat. Gratulálunk a szép hangversenyhez!”¹⁴

Képviselői alapelveim:

Az iskola akkor tud egy település vagy város életében teljes körűen működni, ha az oktatáson, nevelésen túl felvállalja a település kulturális értékeinek, hagyományainak őrzését, ápolását.

Ahhoz pedig, hogy a minőség és a legjobb körülmények létrejöhessenek a művészetoktatás területén, szükséges – főleg a diákok érdekeit szem előtt tartva – egy olyan egységes művészeti iskola, ami segíti a legtehetségesebb fiatalok megtalálását, beiskolázását, a tehetségek gondozását.

Külön figyelmet fordítok arra, hogy amikor Miskolc Megyei Jogú Város művészetoktatás feladat-ellátási koncepciójának kidolgozásáról esik szó, ne merüljön feledésbe:

- a művészeti oktatás fontossága és mással nem helyettesíthető hatásrendszere
- a művészeti oktatásnak a tanulók személyiségének fejlődésében, érzelmi életük gazdagításában betöltött szerepe
- a művészetoktatás társadalmi hasznossága, amely elsősorban a szabadidő tartalmas kihasználásában, a tanulók szocializációjában, és a fiatalokat ért káros hatások ellensúlyozásában jelentkezik,
- a művészetoktatási intézményeknek a helyi kultúrában és a hagyományőrzésben betöltött szerepe.

¹⁴ Vö.: Egressy Béni-Erkel Ferenc Alapfokú Művészeti Intézmény- 2014/15- évi eredmények <http://www.egressy-erkelzeneiskola.sulinet.hu/eredmenyek.html> (letöltés ideje: 2015.12.04.)

A művészetekkel való nevelés és oktatás hozzájárul a szellemi, lelki tulajdonságok gyarapításához, az esztétikai fogékonysághoz, a fantázia, a kreativitás fejlesztéséhez. A művészetekkel való foglalkozás segíti az észlelés érzékenységének, a kifejezés árnyaltságának fejlesztését. A szellemi életben, a művészeti nevelésben tevékenykedők felelőssége anyagi világunkban rendkívüli jelentőségű. A globális kommunikációs forradalom az „egyen kultúra” térhódítása miatt, veszélybe kerülhet nemzeti kultúránk tere. Rendkívül fontos a "tisza forráshoz" való visszatérés! Különbséget kell tenni az igazi művészet és az elanyagiasodott világ, magát kultúrának nevező bővlija között. Tudjuk, alig van életünkben olyan terület, ahol nem a teljesítmény, a jobb jegyek számítanak. Ilyen például a művészetoktatás, ahol a tanulók kiélhetik kreativitásukat, sikerélményhez jutnak a mozgás, egy elkészült kép, vagy egy eljátszott zenedarab által. Azt is kimutatják felmérések, hogy aki zenét tanul, az mást is jól csinál és könnyebben tanul, mint aki nem. Agyunk egyik féltekéjét használjuk a zenélés közben és addig a másik pihen, és egyúttal fejlődik. A gyerekek nagyon jól terhelhetőek, sokkal jobban, mint a felnőttek. A művészeti tevékenység magában hordozza a személyiségformálás specifikus lehetőségét. A művészeti nevelés pedig biztosítja a tanulás személyes tapasztalati módját. A tanulók élményszerű tapasztalatokon keresztül ismerhetik meg a művészeti stílusok és irányzatok sokszínűségét, valamint azokat a kifejezési formákat, amelyek a zeneművészetben, táncművészetben, képző- és iparművészetben, valamint a szín- és bábművészetben ötvöződnek. A művészeti nevelés feltárja tehát a művészet megőrkítő és átörökítő szerepét, megérteti, hogy az alkotás az egyik legértékesebb emberi alapképesség. Németh László szerint:

„Az embernek nemcsak a világban már megvalósult lehetőségeket kell megcsodálnia, hanem a benne még ott lappangókat előhívnia, s belőlük magát minél különbbé megalkotni.”¹⁵

Reflexió:

A művészeti oktatás célja, hogy a diákok számára a jól megválasztott technikákkal, helyesen kijelölt koncepciókkal olyan friss, lendületes, de elmélyült alkotói

¹⁵ Németh László: Sajkódi esték, 335. old. (Magvető és Szépirodalmi Könyvkiadó, 1974)
http://www.eselyprogram.hu/dokumentumok/projektmenedzser_zaro_formazott.pdf (letöltés ideje: 2015.12.04.)

lehetőségeket nyújtsanak, ami személyiségfejlesztő, kreatív, nyitott, életre nevelő, problémamegoldó magatartás kialakítását segíti elő. Így az alapképzésben jelen lévő művészeti tehetségfejlesztés fontos értéke a közoktatásnak. A művészeti oktatási koncepció elkészítése a szakmai hatékonyság fokozását és az életszerű, ésszerű gazdálkodási rendszert segítheti elő.

Hogy mindez létrejöhessen, ahhoz nélkülözhetetlen a színvonalas, átgondolt művészetoktatás feladat ellátási koncepció kidolgozása.

Életcélnak, hosszútávra kitűzött feladatommak tartom ezen eszmék szolgálatát, megvalósítását. nemcsak mint pedagógus, hanem mint művész, képviselő és mint édesanya is!

7. A pedagógiai értékelés változatos eszközeinek alkalmazása

Belső szaktárgyi értékelés

Az értékelés fogalma sokat változott a pedagógia elméletében és gyakorlatában. Hagyományos értelemben döntően tanulóra irányuló tanári tevékenységként jelenik meg és következményei alapvetően a tanulót érintik.

Az értékelés folyamata továbbá a fejlesztést célozza meg, információkat nyújt a pedagógusnak a tanítási-tanulási folyamat eredményességéről, mely lehetőséget ad a menet közbeni korrekcióra, tájékoztatja a tanulót, szülőket, pedagógust, intézményvezetőt a pedagógiai munka eredményességéről, segíti a tanítási-tanulási folyamat szakmai fejlődését.

Saját értékelési szempontjaim pedagógiai tapasztalataim alapján:

A vizsgák során elhangzó művek a közös munka, a tanár-diák közötti jó együttműködés eredményének kell lennie. Ezzel lehet segíteni, illetve még inkább ösztönözni a növendéket arra, hogy a vizsgaműsort minél magasabb színvonalon teljesítse. Amennyiben bármilyen okból a vizsgán nem hangzik el az összes darab, lehetőséget szoktam adni arra, hogy egy dalt a diák válasszon ki, amelyikben véleménye szerint felkészültségét a legeredményesebben tudja bemutatni.

Értékelési szempontjaim tehát a következők:

- Alapvető szempont a pontos ritmus, dallam, szöveg hibátlan prezentálása.
- Külön figyelek arra, hogy a tanulás során előforduló esetleges pontatlanságokat a vizsgán, stresszhelyzetben, hogyan tudja koordinálni, kiküszöbölni.
- A szerző és a darab korának megfelelő stílusjegyek és stilisztikai elemek betartása.
- A zongorakísérővel való közös együttműködés mennyire eredményes, tapasztalható-e az együtt muzsikálás élménye. Kellően odafigyel-e a kíséretre, együtt tud-e lélegezni az előadás alatt.
- Mennyire hiteles a darab előadása, annak mondanivalóját milyen szinten sikerült megértenie és előadnia.

A szöveg megértése, elemzése, értelmezése már a felkészülés elején is fontos. Tanári munkám során törekszem arra, hogy a tanítvány önállóan is képes legyen a dalok, áriák szövegét értelmezni és az előadásába beépíteni.

- Természetesen nem csak a vizsgaprodukción kell értékelni az év végi osztályzatnál - bár javíthat és ronthat is az egész éves munka megítélésén -, hanem a tanuló komplex, az egész tanévben nyújtott teljesítményét.

Ebbe beletartozik az órákra való rendszeres felkészülés mértéke, az órai aktivitás és az otthoni gyakorlás során elvégzett munka hatékonysága.

- Fontos figyelembe venni a növendék értelmi és érzelmi fejlődését is.

Töreksem a jó érzelmi, bizalmi kapcsolat kialakítására, hiszen az énektanítás egy rendkívül speciális ága a zenepedagógiának, a tanár-diák közötti bizalom alapvető fontosságú. Kiemelten fontos számomra a vizsga után a tanítványokkal közösen értékelni, kiértékelni és megbeszélni a tapasztalatokat és az egész éves munkát. Ez lehetőséget ad arra, hogy a következő tanév feladatait kijelölve irányt mutassak növendékeimnek.

Tanuló tudásszintjének felmérése- Szülővel folytatott interjú

2015. augusztusában jelentkezett nálam egy 18 éves lány (a továbbiakban A.), hogy hallgassam meg, és ha lehet, foglalkozzak vele. Szeretett volna hangképzést tanulni, mert amatőr szinten egy miskolci pop-zenekarban énekel. Szüleit régóta ismerem, ezért szívesen vállalkoztam rá, hogy meghallgatom. Jelenleg nem tanítok intézményi kereteken belül, de pályámat a miskolci Erkel Ferenc Zeneiskolában kezdtem, magánének tanárként, valamint számos magán növendékem szép sikert ért el a pályán. A munkám mellett nem sok időm jut tanításra, ezért fő szempont, amikor elvállalok egy növendéket, hogy kellően motivált legyen.

Az alábbiakban vázlatosan ismertetem a meghallgatást és annak tapasztalatait, valamint az édesanyjával folytatott interjút.

A személyes „meghallgatás”

Látom, hogy A. lámpalázás, ezért kedvesen felteszek neki pár kérdést a koncertjeiről, zenei előképzettségéről, más irányú érdeklődéséről. Amikor feloldódik, megkérem, énekeljen nekem valamit, amit szeret. Zenei alapról elénekli Leonard Cohen: Halleluja című szerzeményét. Szépen, kifejezően, értelmesen tagolva énekel, ritmikája helyenként pontatlan. A légzéstechnikája nem megfelelő, a hosszabb dallamívek végén elfogy a levegője, ilyenkor az intonációja sem pontos. Mindezek ellenére az előadásmódja lenyűgöző, tele érzelmmel, egész arca, teste kifejezi azt, amiről énekel.

Megdicsérem, elmondom azt, amiben fejlődnie kellene, majd megkérem, hogy skálázzunk. Még nem csinált ilyet, de ügyesen reagál az instrukciókra.

Hangfaját tekintve mezzoszoprán, de a közös munka során szeretném világosítani, saját bevallása szerint is „fél” a magas hangoktól. A meghallgatás végén ajánlok neki szolfézstanárt, mivel elengedhetetlen, hogy zeneelméletet is tanuljon, ha a jelenleginél magasabb tudásszintet szeretne eljutni.

Reflexió

A szakirodalom a pedagógiai értékelés 3 fajtáját különbözteti meg: ¹⁶ a diagnosztikus, formatív és szummatív értékelést. Az értékelés nem más, mint a célok és az eredmények összevetése. Ezen a meghallgatáson az értékelés több típusát alkalmaztam. A **diagnosztikus értékelés** célja, hogy feltárja a növendék képességeit, illetve az adott szakaszban felmérje, milyen módszereket kell alkalmazni a további fejlődés érdekében. Jelen esetben a megfigyelést alkalmaztam diagnosztikai módszerként. Fejlesztésre szorul a ritmikai érzék, a légzéstechnika, az intonáció. Ennek érdekében javasoltam zeneelméleti ismeretei bővítését. A meghallgatás közben folyamatosan szóban értékeltem a teljesítményt, ami a **formatív értékelés** típusába tartozik. A formatív értékelés közvetlenül a tanuló, illetve a tanulás formálását, alakítását célozza. A diagnosztikus értékelés elsősorban a tanár számára szolgál visszajelzéssel, a formatív értékelés esetében a visszajelzés címzettje a tanuló. A **szummatív értékelést** is alkalmaztam, ami jelen esetben nem közvetlenül szelektált, hanem prognózist adott a továbbtanulási lehetőségekről. Összegezte és lezárta az eddigi tanulási ciklust, majd az óra végén kijelöltük a fejlesztési irányt. Az énekléssel A., professzionális szinten szeretne foglalkozni, ennek érdekében céltudatos fejlesztő munkára van szükség, ügyelve a helyes gyakorlási módszer kialakítására.

Interjú A. Édesanyjával

Interjú helye: Egressy Béni Zeneiskola 14-es tanterme

Az interjú típusa: félig strukturált, kötetlen beszélgetés

¹⁶ Vö.: Dr. Knauz Imre: A tanítás mestersége (egyetemi jegyzet)
<http://mek.oszk.hu/01800/01817/01817.htm#28> (Letöltés ideje: 2015.12.10.)

Tanár: - Mióta érdeklődik A. az éneklés iránt?

Anya: - Egészen kicsi korában felfigyeltünk rá, hogy mindig énekelgetett, dudorászott, a rajzfilmekben elhangzó dalokat énekelte.

Tanár: - Ha ennyire hamar kiderült ez az irányultsága, miért nem taníttatták zeneiskolában?

Anya:- A lakóhelyünkön nem volt lehetőség zenetanulásra zeneiskolai keretek között, ezért inkább sportolni írtattuk be. Judózott évekig.

Tanár: - A sportolás remekül kiegészítheti a zenetanulást, ennek nagyon örülök.

Anya: - Igen, jót tett neki, minden szempontból, és eredményeket is elért a sportban, ezért ideje sem jutott a tanulás és a sport mellett a zenére.

Tanár:- Mikor érezték úgy, hogy mégis komolyabban kellene az énekléssel foglalkoznia?

Anya:- Egy éve a gimnáziumban volt egy tehetségkutató énekverseny, ahol első lett, ezen kívül minden szabad idejét az énekléssel töltötte.

Tanár:- Szívesen foglalkozom vele, egyéniség, de akadnak hibái, amit csak komoly munkával tudunk majd javítani.

Anya:- Mindenben támogatjuk, és köszönjük szépen , hogy elvállalta tanítani!

Tanár:- Miért nem hivatalos keretek között szeretnék, hogy tanuljon?

Anya:- Most fog érettségizni, és az elméletet is most kezdi el, véleményünk szerint egyéni órán jobban haladna, az érettségi miatt pedig nem férne bele az idejébe a heti 2 énekóra és szolfézsóra.

Tanár:- Köszönöm, minden világos, akkor jövő héten el is kezdhetjük a munkát!

Anya:- Mi is köszönjük!

Reflexió

Eredményes munkát csak úgy lehet végezni a zeneoktatásban, ha a szülő teljes mértékben támogatja a zenetanulást, folyamatosan tartja a kapcsolatot a zenetanárral. A pedagógus számára fontos, hogy elnyerje a szülő szimpátiáját. Az őszinte viszony a szülők és a pedagógus között megkönnyíti a későbbiekben az esetleges sikerek, vagy éppen kudarcok feldolgozását. Zenei pályára készülni rengeteg munkával, sok esetben anyagi

áldozatvállalással jár, amihez a szülő nyújthat biztos háttérrel gyermekének. A fenti interjúból fontos információkhoz jutottam a szülők hozzá állását illetően, valamint a leendő növendékem motiváltságát is felmérhettem. Mindezeket figyelembe véve, értékeltem a mostani tudásszintjét, és kijelöltük közösen a fejlesztés irányát. Az interjúban a formatív értékelés elemei is megtalálhatóak.

Zenepedagógusként szerencsésnek mondhatom magam, mert az egyéni óra sajátosságából adódóan könnyebb alkalmaznom a pedagógiai diagnosztika módszereit, minden tanulóra egyéni fejlesztési tervet dolgozhatok ki. A szülőkkel való interjú fontos részét képezi a munkánknak, gyakran juthatunk olyan fontos információkhoz, amik az óra során rejtve maradhatnak.

Bízom benne, hogy A., sikereket fog elérni növendékemként, öröm lesz vele dolgozni hosszú távon is.

8. Szakmai együttműködés és kommunikáció

„Arra a kérdésre, hogy mikor kezdődjék a gyermek zenei nevelése, azt találtam felelni: kilenc hónappal a születése előtt. Első percben tréfára vették, de később igazat adtak. Az anya nemcsak testét adja gyermekének, lelkét is a magából építi fel... még tovább mennék: nem is a gyermek: az anya születése előtt kilenc hónappal kezdődik a gyermek zenei nevelése.”¹⁷

Kodály Zoltán fentebb idézett gondolata a zenei nevelés kapcsán hangzott el 1948-ban Párizsban, és világszerte ráirányította a szakemberek figyelmét arra, hogy a gyermek és az édesanya között egy titokzatos és minden tekintetben meghatározó kapcsolat van, ezért a zenei nevelést már nagyon korai életszakaszban el kell kezdeni. De ez nem csupán nevelés, jóval több lehet annál. Hiszen az igényes zene is ráirányítja a figyelmet a bennünket körülvevő értékekre és szépségekre, és nem utolsó sorban jól tesz a léleknek. Én is alapvető fontosságúnak tartom, mint anya, mint művész és nem utolsósorban, mint pedagógus, hogy minél korábbi életszakaszban kezdődjön el a zenei nevelés.

Ezért is örömteli számomra, hogy a szülővárosomban működő és országosan is oly népszerű Miskolci Szimfonikus Zenekar prioritásként tekint arra, hogy a zenében rejlő hihetetlen élményt és lehetőségeket minden korosztállyal megismertesse és ennek érdekében többféle tematikus sorozatot is szervez, mely különböző korosztályú fiatalokat szólít meg:

1. Szív-hang és Ciróka babakoncert

A zenekar a meglévő zenepedagógiai sorozatait az idei évtől kezdődően szeretné kiegészíteni két továbbival, amelyek egyrészt a várandós kismamáknak, másrészt a 0-3 éves babáknak és családjuknak szólnak. Mivel aki egyszer „eljegyezte” magát a zenével, annak az egész életét és gondolkodásmódját meghatározza és jobbá teheti. Ebben a kezdeményezésben azt is figyelembe vették, hogy a hagyományos keretek a várandós kismamák és a kisgyermekesek esetében nem lennének célra vezetőek, minden tekintetben a közönség igényeihez kell alkalmazkodniuk. Ezért mindkét sorozatban kényelmes, mamabarát és bababarát környezettel várják a közönségüket. A műsorok

¹⁷ Lsd.: Kodály Zoltán szavai- <http://www.parlando.hu/Ringato-Gallne20083.htm> (letöltés ideje: 2015.12.21.)

szakmai programjának kialakításán zenepedagógusok, zenészek és gyakorló szülők dolgoztak, akik figyelembe vették a kismamák és babák speciális igényeit. Itt nem a megszokott értelemben vett zenei nevelés a céljuk, hanem elsősorban egy élményt szeretnének nyújtani, amely magával ragadja őket mindenféle kötöttség és elvárás nélkül. A hangversenyek elsődleges célja felkelteni a figyelmüket, olyan zenei ingerekkel körülvenni őket, amelyeket otthoni környezetükben talán nem kapnak meg és, hogy mind a gyermekek, mind a felnőttek jól érezzék magukat ezen a rendhagyó eseményen.

2. Játsszunk zenét a szimfonikusokkal! - Történetek ütemvárosból

Ezeken a gyermekkoncerteken a kicsik egy izgalmas felfedezőútra indulnak a zenében Csuka Tímea vezetésével, aki csellistaként sokéves zenekari és zeneiskolai tapasztalatokkal is rendelkezik. A gyerekek maguk is tevékenyen részt vesznek a mesélésben és bekapcsolódnak a zenekar „munkájába” is, amit maguk a zenészek is nagyon élveznek. *A Játsszunk zenét a szimfonikusokkal* valóban egy felhőtlen játék, amelynek viszont természetes, elválaszthatatlan részét képezik a zenei gyöngyszemek és a muzsikálás minden fortélyja. A sok éve töretlen népszerűségnek örvendő sorozat minden évadban új kalandokra hívja az óvodás és kisiskolás korosztályt és persze a felnőtteket, akik szintén nem fognak unatkozni.

3. Ifjúsági koncertsorozatok

A zenekar a várostól távolabb élő iskolásokhoz is szeretné eljuttatni a komolyzenét, annak érdekében, hogy megszeressék, megismerjék azt. Ennek megvalósítására hozták létre ezt a rendezvénysorozatot.

Így lehetőséget kapnak azok a gyermekek is a szimfonikus muzsika befogadására, akik talán soha nem jutnának el egy-egy koncertre, hangversenyre, színházi előadásra.

A Miskolci Szimfonikus Zenekarral, több alkalommal is volt lehetőségem megismertetni a fiatal korosztállyal, Mozart: Varázsfuvola című operáját. Pamina szerepét énekeltem.

Vendégénekesekkel az opera legismertebb és legfontosabb részleteit adtuk elő, a zenekar vezetője pedig prózában, moderátorként ismertette a darab történetét, értelmezte az áriák, duettek, jelenetek jelentését. Mindezt a gyermekek nyelvén, kötetlen, olykor humoros formában.

Az opera keresztmetszetet Sárospatakon és Szerencsen játszottuk nagy sikerrel.

Ezek a diákok szervezett formában jönnek a különleges hangversenyekre, hogy ily módon megismerkedhessenek a zenészekkel, az énekesekkel, a hangszerekkel és játékos formában nyerjenek bepillantást a komolyzene világába.

A hangversenyek célja, hogy megszólítsák, neveljék az általános iskolás gyerekeket, megismertessék és megszerettessék velük a klasszikus zenét.

Ezeken a koncerteken igazi értékekkel, színvonalas előadással találkozhatnak, élőzenét hallgathatnak, testközelből láthatnak előadókat, hangszereket. Fő erénye ennek az ifjúsági sorozatnak a szervezettség, hogy azok is hallanak klasszikus zenei koncertet, akik egyébként saját környezetükben nem találkoznak komolyzenével és így esély van arra, hogy később, felnőttként is eljárjanak majd ilyen típusú hangversenyre.

Ezekből a gyermekekből fejlődhet ki a jövő színház és koncertlátogató közönsége.

A **Miskolci Szimfonikus Zenekar** nemcsak a Művészetek Házában rendez ilyen koncerteket, hanem „házhoz” is viszi őket. Az iskolák kérésére, ha van megfelelő hely a hangverseny megtartására, a zenekar akár az adott intézmény aulájában is képes megteremteni egy igazi koncert hangulatát.

Így nem kellett elmenniük sem az tanulóknak és a megszokott környezetükben élvezhetik a szimfonikus zenét. Ennek is van egy közösségformáló hatása és annak is, amikor szervezeten az egész iskola elmegy a Művészetek Házába.

A szülőktől, pedagógusoktól kapott visszajelzések, a gyerekek által küldött rajzok s a tény, hogy az osztályok ajánlják egymásnak ezt a programot, arról tanúskodnak, hogy a gyerekek elgondolkodtak a hallottakon s remélhetőleg hosszú távon beépítették egy kis részét a személyiségükbe.

Reflexió:

Magával ragadó élményt jelent látni a gyerekek és persze a felnőttek arcán az őszinte lelkesedést, a csillogó tekinteteket, öröm volt látni a zene hatását, a sok mosolyt, hallani az őszinte tapsokat és érezni az igazán lelkes figyelmet. Ha csak egy gyermek lesz, aki, ezen koncertek hatására kedvet kap a zenetanuláshoz, már nem dolgoztunk hiába!

Épp ezért tartom fontosnak, hogy ne csak a nagy városokban legyen Zeneiskola, legyenek kihelyezett tagozatok, hogy az Ifjúsági koncertek hatására a zenetanuláshoz kedvet kapott fiatalok is kaphassanak lehetőséget tehetségük felmérésére, fejlesztésére.

Mert egy tehetséget sem szabad elvesztegetni!

9. Önművelés, elkötelezettség a szakmai fejlődésre

1998-ban diplomáztam a Miskolci Egyetem Bartók Béla Zeneművészeti Intézetének magánének tanári szakán.

A főiskola 4 évében lehetőségem volt arra, hogy a tanítást az elméleti tárgyak elsajátítása mellett a gyakorlatban is alkalmazhassam, hiszen felkérést kaptam arra, hogy a miskolci Erkel Ferenc Zeneiskolában magánéneket taníthassak.

Így a diplomám kézhezvételekor már 4 év tanítási gyakorlattal rendelkeztem, ami nagy segítséget jelentett a későbbiekben.

Sok olyan fiatal tehetséget taníthattam meg az éneklés alapjaira, akik ma már az énekes pálya kiváló művészei országszerte (Vágó Zsuzsanna, Szegedi Csaba, Szegő Adrienn). Tulajdonképpen tanítva tanultam az oktatás művészetét és nyertem betekintést a dalirodalom, a különböző műfajú és stílusú dalok világába. Óriási anyagismeretem lett a magyar népdaloktól, a romantikus dalokon át a musicalekig.

Egy zeneiskolában nagyon szerteágazó a tanulók képessége és érdeklődési köre. Van olyan diák, aki csak a zene szeretete miatt kezd énekelni tanulni és van, aki tényleg a színpadra termett. Ez már első 1-2 órán kiderül.

Nagyon fontos, hogy egy énektanár kellő anyagismerettel rendelkezzen minden műfajból és így ki tudja választani a megfelelő szintű darabot a diák számára.

A diplomám megszerzése után szerződtem a Miskolci Nemzeti Színházba, de a tanítást nem fejeztem be. A miskolci Egressy Béni Zeneiskola magánének tanára, majd a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola hangképző tanára voltam, de a színházban is kaptam lehetőséget a tanári diplomám gyakorlására, hangképzést tartottam a zenés darabokban szereplő színművészek számára.

A színházi szerepeim elsajátítása, a színpadi jelenlét, az az alázat, amire a színészet nevelt sokat segített és inspirált abban, hogy a zeneiskolai növendékeimet hogyan és mire tanítsam. Nagyon fontos egy alap énektechnikai tudás, de még fontosabb az, hogy az előadott dal, ária, szerep az énekes „sajátja” legyen!

A színpadon állva megtapasztaltam, hogy a közönség azt talán még megbocsátja, ha egy művész nem tökéletes, világszínvonalú technikával énekel, de azt soha, ha nem érzi az őszinte átélést.

Ezt igyekeztem továbbadni a tanítványaimnak is. A kevésbé tehetséges növendékeimet is arra biztattam, hogy merjenek bátran és őszinte átéléssel előadni akkor is, ha még nincsenek azon a technikai szinten, ami esetleg elvárható.

A színházi létnek van egy másik aspektusa is, ami a pedagógiával összeegyeztethető.

A jó színház, a jó előadás, ha nem is közvetlenül, de közvetett módon mindenféleképpen nevel. A publikum soraiban ott ülnek a fiatal korosztály képviselői is, akiket meg kell szólítanunk. Én erre törekedtem pályám elejétől fogva. Eljátszom egy karaktert, akit a szerző felruházott bizonyos tulajdonságokkal. Azok lehetnek pozitívak, negatívak. Egyértelmű, hogy a negatív figurákat úgy kell játszani, hogy bemutassuk, mivé válhat az ember, ha csak saját ösztönei vezérlik.

A különböző figurák eljátszása természetesen rám is hatással van, engem is nevel. Ma divatos beszélni az élethosszig tartó tanulásról. Egy művész, legyen akár előadó, vagy alkotó, addig tanul, amíg a pályáján van. Hogy kitől és miből tanulhatok?

A szerepekből, a művekből, a kollégáktól, a rendezőktől, sőt még a laikusok véleményéből is. Nem is gondolnánk, hogy a laikusok mennyire határozottan tudnak ítéletet mondani, hiszen nem ismerik a szakmát, nem ismerik annak nehézségeit, tehát nem elnézők.

Több esetben vettem részt olyan előadásokon, melyek a fiatalokat célozzák meg. Ilyen a Miskolci Nemzeti Színház Operácskák-sorozata.

(Erkel: Bánk bán, Mozart: Don Giovanni)

Tanulságos és felemelő érzés volt tapasztalni azt, hogy az operát nem igazán értő és ismerő korosztály hogyan válik rajongóvá egy olyan előadás alatt, ami kifejezetten hozzájuk szól, az „ő nyelvükön beszél” és narrátor segítségével részeseivé is válnak.

Mozart: Don Giovanni
Operácskák a Miskolci Nemzeti Színházban
Zerlina – Eperjesi Erika
Leporello – Hábetler András

Fotó: Böcsi Krisztián

A színházon, színházi eszközökön keresztül megvalósuló közös gondolkodás felelősséggel ruházza fel az alkotót is, a résztvevőt is: tétje van annak, hogy min és hogyan gondolkodunk. A színház tehát egyfajta pedagógiai folyamat, amelyben a játsszó színészek és a játsszó közönség együtt tanulnak, együtt gondolkodnak.

Sokat járok vidékre, kisebb településekre egyedül, vagy kollégáimmal. Gyöngyösön például Erkel Ferenc: Bánk bán című operájának keresztmetszetét adtuk elő. Olyan előadást viszünk el kisebb településekre, amivel az ottaniak és elsősorban az iskoláskorúak ritkán, vagy még soha nem találkoztak. Főleg élőben és sajnos képernyőn is elvéve. Pedig az operában, mint komplex műfajban minden együtt van: a zene, a képzőművészet, az irodalom, a színjáték.

Kisebb térben és kisebb létszámú közönség előtt én bizony néha sokkal jobban izgulok, mint mikor a kőszínpadára lépek. Egy kisebb településen a fellépés sokkal intimebbé válik, mert a „játsszótér” a nézők közelségében van. A gyermek közönség pedig kivételes és különleges, hiszen őket nem lehet és nem is szabad alulbecsülni, a legkritikusabb közönség, aki véleményét azonnal és gondolkodás nélkül ki is nyilvánítja.

Ezeken a koncerteken szinte személyesen tudom megszólítani őket, így majdnem baráti találkozásról beszélhetünk.

Az életünkben szerintem a legfontosabbak a jó találkozások. Ezek a művek pedig számtalan lehetőséget kínálnak erre. Találkozás egy szerzővel, művekkel, aztán zenészekkel, munkatársakkal és végül a közönséggel. S mindben a legfontosabb a személyes jelenlét. Az, hogy személyesen szólítsunk meg másokat.

Reflexió:

Többször feltettem magamnak a kérdést: értékessé tudom tenni az életem?

Az alkotóképesség, ami minden művész sajátja, arra inspirál, hogy létrehozunk valamit vagy felnevelünk valakit, ami, aki túlél minket. Ez a fajta alkotásvágy megnyilvánulhat kulturális értékek, tárgyak létrehozásában, vagy akár a tanításban is.

Hogy pályám során miként változott, fejlődött a személyiségem?

Erősödött a kommunikációs készségem, az önbizalmam, találékonyabbá váltam, önfegyelmem, empátiás készségem fokozódott, fejlődött a memóriám. Csapatmunkára, a kölcsönös bizalom és együttműködés kialakítására törekszem és mindezt igyekszem a pedagógiai munkámban is kamatoztatni.

Irodalomjegyzék

- Interjú Cser Ádámmal- „Én a kottahűségre esküszöm” – beszélgetés Cser Ádámmal, a Miskolci Nemzeti Színház új zeneigazgatójával (2013.január 08.)
<http://operavilag.net/interjuk/cser-adam/> (letöltés ideje: 2015.10.22.)
- BÉDÉKÁ Online- Balla D. Károly: Játékban élni, avagy egy Homo Ludens vallomása
<http://bdk.hhrf.org/seo/homo-ludens.php> (letöltés ideje: 2015.10.22.)
- Jogtár- Hatályos Jogszabályok Gyűjteménye: MKM rendelet, II. fejezet- Vokális tanszak (Magánének)
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99800027.MKM (letöltés ideje: 2015.10.27.)
- Miskolci Egressy Béni – Erkel Ferenc Zeneiskola, AMI Pedagógiai programja (2013.)- 5.6 Vokális tanszak tárgyai- Magánének <http://www.egressy-erkelzeneiskola.sulinet.hu/Dokumentumok/Ped.program.pdf> (letöltés ideje: 2015.10.27.)
- Citatum- Idézetek a beszédről: Agatha Christie idézet (9. bejegyzés)
<http://www.citatum.hu/kategoria/Beszed> (letöltés ideje: 2015.11.10.)
- Fővárosi szabó Ervin Könyvtár online felülete: Mit jelent a kommunikatív kompetencia? (2012.07.30.)
http://www.fszek.hu/konyvtaraink/kozponti_konyvtar/kozossegi_informaciok_tara/a_honap_kerdesei/?article_hid=3623 (letöltés ideje: 2015.11.10.)
- Wikipédia- Montágh Imre szócikk
https://hu.wikipedia.org/wiki/Mont%C3%A1gh_Imre (letöltés ideje: 2015.11.12.)
- Montágh Imre: Tiszta beszéd (Holnap kiadó- ISBN9633463084) 182.o./ 10. bejegyzés
- Montágh Imre- Tiszta beszéd (78.oldal- 4. bejegyzés)
- Jászberényi József: Az aktív időskor lehetőségei Magyarországon (Bevezetés a geronto- andragógiába) (PrintXBudavár Zrt.- ISBN9789638808530) (19. oldal)
- Draskovits Imre: Internet és oktatás: változás és állandóság a pedagógiában (2003.02.13.) <http://vigilia.hu/regihonlap/2003/1/draskovits.htm> (letöltés ideje: 2015.11.23.)

- Kodály Zoltán Ének-zenei Általános Iskola, Gimnázium és Zenei Alapfokú Művészeti Iskola honlapja - Kodály Zoltán idézet
http://www.kodaly-bp.sulinet.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=66&Itemid=379
(letöltés ideje: 2015.12.03.)
- Singing Party- kép- http://www.miskolc-goromboly.hu/archivum_2012.php
(letöltés ideje: 2015.12.03.)
- Egressy Béni-Erkel Ferenc Alapfokú Művészeti Intézmény- 2014/15- évi eredmények <http://www.egressy-erkelzeneiskola.sulinet.hu/eredmenyek.html>
(letöltés ideje: 2015.12.04.)
- Németh László: Sajkódi esték, 335. old. (Magvető és Szépirodalmi Könyvkiadó, 1974)
http://www.eselyprogram.hu/dokumentumok/projektmenedzser_zaro_formazott.pdf (letöltés ideje: 2015.12.04.)
- Dr. Knausz Imre: A tanítás mestersége (egyetemi jegyzet)
<http://mek.oszk.hu/01800/01817/01817.htm#28> (letöltés ideje: 2015.12.10.)
- Kodály Zoltán szavai- <http://www.parlando.hu/Ringato-Gallne20083.htm>
(letöltés ideje: 2015.12.21.)

